

Ι. Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΛΗ

ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΞΕΛΙΔΕΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ

γιά Δημοκρατία και πού προσομίμαζε τή Νεοελληνική αναγέννηση.

ΣΤΟ προηγούμενο σημείωμά μου, προσάθησα να δώσω μιά εικόνα της ασυναρτησίας που βασίλευε τότε στη νεανική ψυχή μου, ασυναρτησίας ιδεών και όνειρων. Μιά άξ μη τή βάσο μονάχα με τόν έναντό μου. Κι' όλα οι άλλοι άνθρωποι της πένας, όχι μονάχα νέοι σαν καί μένα, μα μεγαλειέπεροι στην ήλικία, παιδιάρizαν τότε τό ίδιο και ποζούριζαν για υπερόνθρωποι του Νίτσε. Δέν εφταιγαν αυτόι. 'Η φιλοσοφική άτιμόσφαιρα ήταν γεμάτη από τέτοιους ήλεκτροισμούς. "Όλοι παιδιάρizαμε, όχι γιατί είμαστε παιδιά, μα γιατί ή εποχή ήταν γεμάτη παιδιαροσίνες. Πάντα βέβαια καλύτερα άπ' τή σημερινή εποχή, όπου δυστυχώς δέν υπάρχουν πειρά γύρω μας παιδιά. "Όλοι, οι νέοι ίσως περισσότερο άπ' τους γέροντες, έγιναν πρακτικότεροι, ζητάνε κάτι πάντα να όφεληθούνε. Και τή λογοτεχνία, τήν ποίηση, τήν βλέπουν άκόμα σαν κεροδοφόρο βιοποριστικό επάγγελμα.

ΑΝΕΜΟΜΑΖΩΜΑΤΑ

όδοϋ Καρόλου. Αυτό τά ίδια ξανάλεγε κι' αυτή. Μά έστρεπε να τήν άκούγατε τότε. Αυτή δέν ήταν γυναίκα, ήταν μια καινούργια Κασοάντρα, πού δέν όραματιζόταν συμφυρές, μα μελλοντικές εύτυχίες, τήν αναγέννηση της Φυλής μας με τίς νέες ιδέες του δημοκρατισμού.

*** Αυτά όλο έλεγα με τή Μαρία Κοτοπούλη, όφρες διάλασες, όταν έμενα μόνοι μας τά άπογεύματα, στο σαλονάκι της της πού δέν έγγραφαν ποτέ μου, γιατί ή εύτυχημένη στιγμή της έμπνεύσεως ήταν φευγαλέα, όπως όλες ή ώραές εύτυχημένες στιγμές. Έκεπή όμως τά χάραζε μέσα στην ψυχή της και τά φτωχιά μου λόγια, πού όσα και άν ήσαν ώραία, δε θα μπορούσαν να παρωματισθοϋν, γιατί ήσαν τέλος πάντων λόγια, μόνο λόγια, αυτή ή άσύγκριτη θεατρικά τά έπαυαν και τους φρούσεως ζωή, τά έκανε επγραμμιατικές αλήθειες, δημουρήματα, γιατί τά πούτιζε με τήν άδοκτη λαμπάδα της ψυχής της.

"Ισως έγώ να έμπνεόμουν άπ' τή συγκρομιά της και να της έλεγα ώραία λόγια, λόγια πού τά έφρασε μια εύτυχημένη στιγμή, έβελια πού δέν έγγραφαν ποτέ μου, γιατί ή εύτυχημένη στιγμή της έμπνεύσεως ήταν φευγαλέα, όπως όλες ή ώραές εύτυχημένες στιγμές. Έκεπή όμως τά χάραζε μέσα στην ψυχή της και τά φτωχιά μου λόγια, πού όσα και άν ήσαν ώραία, δε θα μπορούσαν να παρωματισθοϋν, γιατί ήσαν τέλος πάντων λόγια, μόνο λόγια, αυτή ή άσύγκριτη θεατρικά τά έπαυαν και τους φρούσεως ζωή, τά έκανε επγραμμιατικές αλήθειες, δημουρήματα, γιατί τά πούτιζε με τήν άδοκτη λαμπάδα της ψυχής της.

Στό στόμα μου όλα αυτά ήταν λέξεις, λέξεις και μόνο λέξεις, φιλοσοφία καθαρή. "Όμως όταν αυτή μιλούσε και ξανάλεγε τά ίδια λόγια, έβλεπες μπροστά σου τήν πραγματικότητα. "Ήταν σαν να πήρε ή θεατρικά ένα δικό μου έργο άσυναρτητο και καταγομωμένο, έμπνευσμένο από τήν άτιμόσφαιρα εκείνης της εποχής και έδούλε από μέσα ένα ρόλο ζωντανό. "Όταν μιλούσε, δέν ήταν πειρά ή Μαρία ή Κοτοπούλη, είχε άλλάξει ψυχή. Μέσα της αναπαρόνταν ή ψυχή ολόκληρη της Φυλής μας και έλεγε τότε, ή τόσο βασιανισμένη αυτή Φυλή, ή τόσο δογματισμένη, ή γεμάτη έλαττώματα, μα και προσηρήματα, έλεγε όλα τά μελλοντικά όνειρά της και εύτυχημιζόταν μια Νεοελληνική Ανάσταση.

'Ο Ίων Δραγουμής.

Κι' όταν τήν άκούγες να μιλάει τόσο εμπνευσμένα, ξεγνοήσεως πώς είχε μπροστά σου τή Μαρία Κοτοπούλη κι' έβλεπες σ' όλο τό έλμα της προσοποποιημένη τή Φυλή μας.

*** Έλτα και παραπάνω, πώς αυτές ή ιδέες μας Νεοελληνικής 'Αναγέννησης, έστρεπε να εμπνεύσει όχι μόνο έμάς τους λογοτέχνες, μα κι' όλους εκείνους πού στις άλλες εκδηλώσεως της ζωής και στην πολιτική πού πάντων, έβλεπαν ή Φυλή μας να νεκρόνεται με τήν προγονοπληξία. Αυτό τό έννοιασε καλύτερα από κάθε άλλον ό Ίων ό Δραγουμής και τό βλέπει κανείς άλλως πια καθαρά και ξεάσπερα στα ββλία του. Έλεγε μέσα του και τόν πολιτικό και τόν ποιητή, γι' αυτό ή πολιτική του εινε γεμάτη εμπνευσει και όνειρα και ή ποίησής του γεμάτη παρορμητισμό για πολιτική δράση.

Λάμπι είχε δλη φλογόδη χείλος, μέτωπο, όφθαλμός, φως στο χέρι, φως στο πόδι και όλα γύρω σου εινε φως!

"Αν τήν έβλεπε έτσι, βέβαια ό ποιητής, γοητευμένος από τά λόγια της πού ήσαν και λόγια του και από τήν όμνη της πού ήταν ζωή, θα παρορμωσε για μία στιγμή πώς έβλεπε μπροστά του τή Φυλή μας ολόκληρη πού ήταν ό πόνος του, ό πόθος του και ό έρωτάς του.

Μα ή Μαρία Κοτοπούλη βρισκόταν στην 'Αθήνα κι' αυτός στην Πρεσβεία της Κοινταντανούπολεως, όπου εφρόντιζε για τά ιδανικά της Φυλής μας, οργανώνοντας υπηρεσία δράσεως και κατασκευαίας και μωζάροντας μυστικά όπλα.

"Ήταν όμως φαίνεται γεαρκό να συναντηθοϋνε. 'Η Μαρία Κοτοπούλη μια μέρα έφραγε ποινόν για τήν Πόλη. Έκει δέν ήταν δικατών παρά να γνωρισθοϋν, να συνδεθοϋν και μόνο ένας σκληρός και άδικος θάνατος να τους χωρίσει.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Τό ΙΑ' μέρος.

"Ισως τότε όμως να είμαστε γελοιοί, να είμαστε παιδιά, μα αυτή ή άρέφεια, αυτή ή έστω κομική πεποιθήσεως πού είχαμε στον έναντό μας, αυτό τό φάρος της άγониίας, μάς έκανε ν' άνοιγόμαστε με τόλμη στα πέλαγα της δημουρίας. "Αμα έξερες τί ειναι καί άξεξεις, δέν κάνεις τίποτε στην ζωή σου. "Αμα ξεγεμισία πώς ειναι μεγάλας, τού δίνεις δράση δυνάτον να πάθης ή ήμια μεγάλη, να στασούν τά μονύτρα σου και να πέσης να τωμιστής. Δυνατόν όμως και κάτι να κάνης, άν όχι όλα όσα όνειρευτήκες, να μη προσγειωθής στις φανταστικές χώρες τών φειδαςιών σου, μα όχι πάλι μονάχα στην στήλη ενός καθημερινού χρονογραφήματος, ή στο έλαφρόν μουσικόν θεάτρον.

"Ισως όμως δέν θα κάναμε ούτε αυτά τά έλάττωμα, άν μέσα στα γελοία και παιδιάρικά αυτά όνειρά μας, δέν υπήρχε και μια γραμμή αλήθειας και συγκινησεως πραγματικής. Και αυτή τή γραμμή τήν έδινε τό γλωσσικό ζήτημα. Μας κινηγούσαν, έγγραφαν έναντιόν μας και αυτό δινάμιονε και θέριμε τήν ψυχή μας. "Επειτα δέν σρέπει να τό πάρομμε τό γλωσσικό ζήτημα έως διόλου ξορά και σχολαστικά, πώς ήταν δηλαδή μια πύλη μόνο για τήν κατάργηση τών γραμματικών καθαρευουσιανικών τύπων και τήν έπιβολή τών τύπων της δημοτικής γλώσσας. "Ήταν ένας πόλεμος μερικών αισθαντικών ανθρώπων, πού ήθελαν να απλλάχθοϋν από μια φειτική καθαρευουσιανική κατάσταση πού είχε νεκρώσει όλα τά γύρω μας στον τόπο μας. Δέ θέλαμε να εımızπε προγονοπληκτικοί και να ζητούμε να φτιάσουμε Παρθενόνες. 'Ο Παρθενόνας μια φορά φτιάστρε και ήταν τό σύμβολο του άρχαίου μεγαλείου. Θέλαμε όμως άπ' τή Νεοελληνική ψυχή μας να βγάλουμε έναν καινούργιο Παρθενόνα.

"Ή εναντίους του άρχαίου κάλλους, μάς εμπόδιζε να δούμε τή δική μας γύρω μας ζωή. Μπορούσαμε και μεις να πλάσουμε Καρνατίδες και θα ήσαν τά κορίτσα πού χωριού, πού σπαγίνον με τή στάμνα στη βρύση για νερό, τά δικα μας σημερινά κορίτσα. "Ήσαν τά κορίτσα του Σολωμού, πού τά εινε να χορεύον και δογματίστρε πώς ό κόρφος τους επομάζει γάλα αντίαξ και λευτεριάς.

Θέλαμε μια νέα κατάσταση βγαυμένη άπ' τή Νεοελληνική ψυχή, πού εινε ή ίδια ή ψυχή ή 'Αρχαία, γιατί άκόμα στα χωριά μας σύζοντα ή συνήθειες, ή προλήψεις και παρορμεις να ποιήμε και ή ίδια θρησκεία τών προγόνων μας. Και αυτή άκόμα ή δημοτική γλώσσα δέν εινε παρό ή φυσική έξέλιξη της 'Αρχαίας. Δέ θέλαμε μια κατάσταση βασισμένη στην νέκρα και τή μυζαλα της καθαρευουσιανικής, πού εινε γλώσσα φειτική, φταστική, άψυχη και δέν έχει καμιά με τήν 'Αρχαία σχέση.

Καθαρευουσιανική δέν ήταν μόνο ή γλώσσα μας, μα και ή πολιτική μας και κάθε εκδηλώσεως της τότε ζωής. "Εμεις είμαστε οι έπαναστάτες, όχι μόνο σε τύπους γλωσσικούς και γραμματικούς, μα και σε όλη τή ζωή.

Τό παράδοξο όμως εινε πώς ενό θέλαμε να μεινώμε στον έναντό μας και ν' άνωστήσουμε τήν ψυχή τήν άπλή και άδολή της μνάξας μας, ν' άντλήσουμε άπ' τίς παρορμεις και τή ζωή μας, πού όσα κι' άν ήταν φτωχή, ήταν δική μας, αληθινή και άπροσποίητη, ξεαφρα ελέρωσε και νόθευε όλες αυτές τίς καλές μας προθέσεις. μια μεγαλωμάνια, εμπνευσμένη από ξένους τόπους. Δέν περιάξει όμως, γιατί στο βάθος πάντα έμεινε κάτι τό Ρομπέρτο, αυτό πού μάς έδινε φτωρά